

צְרִיכִים רַחֲמִים. מַה שׁוֹנָה בְּלִבָּנִים, וּמַה שׁוֹנָה שְׁחָרִים, וּמַה שׁוֹנָה בְּזַמְנָם, וּמַה שׁוֹנָה שְׁלֹא בְּזַמְנָם? וְעוֹד שְׁנֵינוּ, אָכֵל אֶת אוֹתָם שְׁחָרִים - מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. לָמָּה?

אֲלֵא שְׁנֵינוּ, הַעֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ אָדָם הִרְאִישׁוֹן, עֲנָבִים הֵיךְ, שְׁכַתוֹב (דברים לב) עֲנַבְמוֹ עֲנָבֵי רוּשׁ, וְאֵלֶּה הֵם עֲנָבִים שְׁחָרִים, מְשׁוּם שִׁישׁ עֲנָבִים שְׁחָרִים וְיֵשׁ עֲנָבִים לִבָּנִים. הַלִּבָּנִים טוֹבִים, שְׁהָרֵי הֵם מְצַד הַחַיִּים. שְׁחָרִים צְרִיכִים רַחֲמִים, שְׁהָרֵי הֵם מְצַד הַמְּוֹת. בְּזַמְנָם טוֹבִים, מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁבְּזַמְנָן שְׁהַלִּבָּנִים שׁוֹלְטִים, הַפֶּל מִתְבַּשֵּׂם, שְׁהָרֵי בְּאוֹתוֹ זְמַן הַפֶּל צְרִיף תְּקוּן, וְהַפֶּל הוּא יָפֵה, וְהַפֶּל תְּקוּן אַחֵד, שְׁחָר וְלִבָּן. וּבְזַמְנָן שְׁהַלִּבָּנִים לֹא שׁוֹלְטִים וְנִרְאִים שְׁחָרִים, יֵשׁ לְדַעַת שְׁהָרֵי בְּדִין הַמְּוֹת עוֹלָה, וְצְרִיף רַחֲמִים, שְׁהָרֵי הַעֵץ שָׁבוּ חָטָא אָדָם הִרְאִישׁוֹן וְגַרְם מוֹת לוֹ וְלִכְלֵל הָעוֹלָם הוּא רָאָה.

כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, וְאִם מוֹרֵי לֹא כָּאֵן - לֹא אָמַר. שְׁנֵינוּ שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּמוֹ הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, וְהָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה - כֹּל מַה שִׁישְׁנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּף זֶה לְמַעְלָה. אִם הַנְּחָשׁ גָּרַם מוֹת לְאָדָם לְמַטָּה, אִז לָמָּה לְמַעְלָה? אִם תֹּאמַר (עוד) לְאִשָּׁה (לְמַטָּה), שֶׁבְּגִלְל הַנְּחָשׁ נִגְרַע הָאוֹר, שְׁהָרֵי לְפַעֲמִים הַלִּבָּנָה גוֹרַעַת אוֹרָה וּבְאוֹתוֹ זְמַן הִיא מִתָּה, הַזְּכָר לָמָּה? שְׂאִם נֹאמַר שְׁהַלִּבָּנָה מִתָּה בְּעֵטִיו שֶׁל נְחָשׁ בְּגִרְעַת הָאוֹר, הָרֵי שְׁנֵינוּ שְׁזָה לֹא הֵיךְ מְשׁוּם הַנְּחָשׁ, אֲלֵא שֶׁאֲמָרָה הַלִּבָּנָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכוּ'. הָרֵי לֹא מְשׁוּם הַנְּחָשׁ זֶה הֵיךְ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁבְּעֵלָה כִּף הוּא - חֵס וְחִלִּילָה שְׁגָרִיעוֹת הֵיטָה לְמַעְלָה.

אֲלֵא כָּל זֶה סִתְרֵי תוֹרָה, וְהַנְּחָשׁ תִּקַּן בְּכָל גְּרִיעוֹת. בֹּא וּרְאֵה, וְכִף לְמַדְנוּ, כֹּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ

דְּלֹא בְּזַמְנָן. וְתוֹ, תְּנִינָן אֶכְלָן לְאִינוּן אוֹכְמֵי, מוֹבְטַח לִיָּה דְּהוּא בֶּן עֲלָמָא דְאַתִּי, אֲמַאי.

אֲלֵא תְּנִינָן, אִילָנָא דְחָב בִּיָּה אָדָם קְדַמָּאָה, עֲנַבִּין הוּוּ, דְכַתִּיב, (דברים לב) עֲנַבְמוֹ עֲנַבֵּי רוּשׁ. וְאֵלִין אִינוּן עֲנַבִּין אוֹכְמֵין, בְּגִין דְאַתִּי עֲנַבִּין אוֹכְמֵין, וְאִית עֲנַבִּין חוֹרוּרִין. חוֹרוּרִין טְבִין, דְּהָא מְסֻטָר דְחַיִּי אִינוּן. אוֹכְמֵין צְרִיכֵין רַחֲמֵי, דְּהָא מְסֻטָרָא דְמוֹתָא אִינוּן. בְּזַמְנָן טְבִין, מְאִי טַעֲמָא. בְּגִין דְּבְּזַמְנָא דְחוֹרוּרֵי שְׁלִטוֹן, כֹּלָא אֲתַבְּסָם, דְּהָא בְּהָהוּא זְמַנָּא כֹּלָא אֲצֻטְרִיף לְתַקּוּנָא, וְכֹלָא אִיהוּ שְׁפִיר, וְכֹלָא תְּקוּנָא חָדָא, אוֹכְמָא וְחוֹרוּרָא. וּבְזַמְנָא דְחוֹרוּרֵי לֹא שְׁלִטָאן, וְאוֹכְמֵי אֲתַחְזוֹן, לְמִינְדַע דְּהָא בְּדִינָא דְמוֹתָא סְלִיק, וְאֲצֻטְרִיף רַחֲמֵי, דְּהָא אִילָנָא דְחָב בִּיָּה אָדָם קְדַמָּאָה, וְגַרְיָם מוֹתָא לִיָּה וְלִכְלֵל עֲלָמָא חָמָא.

הָבֵא אִית לְאֲסַתְּפֵלָא, וְאִי לֹא דְמַר הָבֵא, לֹא אִימָא. תְּנִינָן דְּעֲלָמָא דָא, אִיהוּ כְּגוּוּנָא דְּעֲלָמָא דְלַעִילָא, וְעֲלָמָא דְלַעִילָא כֹּל מַה דְּהוּוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא, הָכֵי אִיהוּ לַעִילָא, אִי נְחָשׁ גָּרַים מוֹתָא לְאָדָם לְתַתָּא, לַעִילָא אֲמַאי. (דף קמ"ד ע"ב) אִי תִימָא, (עוד) לְאַתְתָּא, (ס"א לְתַתָּא) דְּבְּגִין נְחָשׁ אֲגַרַע נְהוּרָא, דְּהָא סִיְהִרָא גְרַע נְהוּרָא לְזַמְנִין, וּבְהָהוּא זְמַנָּא אִיהִי מִיתַת. דְּכּוּרָא אֲמַאי. דְּאִי נִימָא דְּסִיְהִרָא בְּעֵטִיו דְּהָאֵי נְחָשׁ מִיתַת, בְּגָרִיעוֹ דְּנְהוּרָא. הָא תְּנִינָן, דְּלֹא בְּגִין נְחָשׁ הוּוּ. אֲלֵא דְאַמְרָה סִיְהִרָא קָמֵי קְדַשָּׁא בְּרִיף הוּא וְכוּ', הָא לֹא הוּוּ בְּגִין נְחָשׁ. וְאִי תִימָא דְּבְּעֵלָה הָכֵי הוּא, חֵס וְשְׁלוֹם דְּגָרִיעוֹ הוּי לַעִילָא.

אֲלֵא כָּל דָּא סִתְרֵי אוּרִייתָא, וְנְחָשׁ בְּכֹלָא